

Friso van de Wal, directeur van No Kidding, geeft zijn mening over de Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling. Hij vraagt zich af of deze maatregel niet juist mensen in de verkeerde richting stuurt.

24

Menselijk handelen is beter dan meldcode

Hoe kan het dat in een land zoals Nederland, waar iedereen scholing heeft gehad en gebruik kan maken van de basisvoorzieningen, jaarlijks 350.000 kinderen mishandeld, verwaarloosd of misbruikt worden?

Veelal wordt op die vraag een individueel, psychologisch antwoord gezocht. De betreffende ouders hebben een stoornis, hebben relatieproblemen, zijn zelf in hun jeugd mishandeld, zijn verslaafd of pedagogisch incompetent. Daarmee zijn tegelijkertijd de belangrijkste remedies gedefinieerd: vroegtijdige opsporing, psychische hulp en opvoedondersteuning. Uit de kille cijfers blijkt dat kindermishandeling met die middelen niet te voorkomen is.

We missen namelijk de relevante vraag. Mishandeling van kinderen gebeurt per

definitie in een sociale omgeving die wordt bevolkt door burens, familieleden, kerkgenootschap, leraren, wijkagenten, sportvereniging, buurtregisseurs, etc. Hoe kan het dat al die omstanders niets in de gaten hebben, een andere kant opkijken of hun interventie beperken tot een telefonische melding? Kortom: wat is de sociale context van kindermishandeling?

Sociale kwaliteit

Interessant is om ons af te vragen: waarom mishandelen de meeste ouders - in vergelijkbare sociaaleconomische omstandigheden - hun kinderen niet? Uit onderzoek blijkt dat de sociale kwaliteit van de omgeving waarin ouders hun kind grootbrengen, een uitermate krachtige rol speelt voor mishandeling en verwaarlozing.

Dus ouders met sterke bindingen met de samenleving - niet geïsoleerd - vergroten de kwaliteit van het leven.

Kenmerken van sociale bindingen zijn onderlinge steun, bijvoorbeeld letten op elkaars kinderen, onderling vertrouwen, maar ook de kwaliteit van sociaal beleid en goede toegankelijkheid van instellingen spelen hierbij een rol. Deze ouders hebben veel te verliezen als ze niet goed voor hun kinderen zorgen.

Nulde lijn interventie

Om die binding te vergroten zou een 'nulde lijn interventie' uitkomst kunnen bieden. Ik versta onder de nulde lijn het publiek zelf, in een vroeg stadium; dus niet de professional. Bijvoorbeeld een buurvrouw die een middag oppast, zodat de moeder een

Auteur:

Friso van der Wal, directeur No Kidding Stop kindermishandeling!

middagje uit kan. Het zit in dit soort kleine dingen, waarmee het kind houvast houdt met hoe het leven ook kan zijn.

Hier zouden beroepsbeoefenaren een heel specifieke rol kunnen spelen. Maar dan niet vanuit het traditionele beeld dat daders gepakt en slachtoffers geholpen moeten worden. Nee, vanuit een onverzettelijke keuze om geweld te stoppen. Omdat kinderen recht hebben op een positief opvoedklimaat. Opkomen voor dat belang is ons aller verantwoordelijkheid. Niet accepteren dat kinderen de rekening betalen, die van anderen zijn. Zorg hebben, zodat ouders en kinderen gekalmeerd kunnen worden. Voorbeeldgedrag geven en niet een opgestoken vinger. Dus anderen uitnodigen om hun isolement te herkennen en te vermindern om zo een heel effectieve, vroege, preventie in te zetten, want uiteindelijk is ieder mens een sociaal wezen dat leert en groeit door en met elkaar.

Meldcode

Het ministerie van VWS werkt aan de invoering van een verplichte Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling. Waarschijnlijk gaat deze code per 1 juli 2013 in. Het gaat om een wettelijke verplichting tot het hanteren van een meldcode voor de sectoren (gezondheids) zorg, welzijn, onderwijs, politie en justitie. De meldcode heeft dus meer invloed op het organisatiebeleid, dan op het handelen. Het is een integrale code voor al het geweld in afhankelijkheidsrelaties. Doel van de verplichte meldcode is dat vaker, sneller en adequater wordt gesignaleerd en ingegrepen bij (vermoedens van) huiselijk geweld en kindermishandeling. Een code is mooi, maar menselijk handelen beter. Ik vraag me af of deze maatregel niet juist mensen in de verkeerde richting stuurt. Want zijn wij als beroepsbeoefenaren dan de redders in nood? Bij elke nieuwe wettelijke maatregel van 'bovenaf' kun je je afvragen of de hanteerbaarheid wordt verbeterd. Juist op een gebied dat in de taboesfeer zit en ook veelal gereguleerd wordt door menselijk onvermogen. Weet ik het wel zeker? En door de angst voor consequenties is de kans op dilemma's,

dus handelingsverlegenheid, levensgroot. De maatregel wordt 'verkocht' als overzichtelijk. Met het stappenplan wordt de kwaliteit van handelen van de medewerk(st)er verbeterd, met het herkennen van signalen als start. Maar hoe doe je dat bij twijfel? Heb je leren kijken? Met andere woorden: hoe voorkomt de organisatie dat medewerkers een valse start maken? In de kern is het de valkuil, de gedachtefout, dat we denken dat alles goed komt met een stappenplan, met een instructie. Dat is een mentaal gegeven.

Naar mijn ervaring krijgt onvermogen van mensen wel een kans om vermogen te worden als we als eerste onze eigen onzekerheid benoemen en bespreekbaar maken. Met elkaar kunnen afvragen: hoe doe jij dat? Van en met elkaar leren en fouten mogen maken. En dat is veel meer een gevoelsgegeven. Voor velen echter nog een grijs gebied. Het grijze gebied van: je weet het niet, maar eigenlijk weet je het wel.

Succesfactoren

We hebben als mens het vermogen tot voelen, maar zijn veelal kwijt geraakt om ermee te werken. Vandaar dat No Kidding vier menselijke succesfactoren bewust maakt. Voorwaarde is dat je weg blijft van een oplossing, want die is er instant niet. Daar zijn huiselijk geweld en kindermishandeling veelal te complex voor. Huiselijk geweld en kindermishandeling zijn een confrontatie met jezelf. (H)Erken je wat er in jezelf gebeurt? Met andere woorden:

1. Welke fysieke signalen krijg ik? (zoals kramp in mijn buik, brok in mijn keel).
2. Spreek deze onderbuikgevoelens letterlijk uit naar een ander, collega of buurvrouw (daar komt geen signalenlijst aan te pas).

3. Als anderen hetzelfde gevoel hebben dan is er een platform voor actie (doe dus nooit iets alleen).
4. Neem met elkaar regie. Bepaal welke eerste, kleine, stappen mogelijk zijn. Laat als eerste het kind weten dat het gezien is en dat er volwassenen zijn die te vertrouwen zijn.

Ervaringsdeskundigen

Kleine stappen (met grote gevolgen) maken dit grote en complexe probleem hanteerbaar. Ervaringsdeskundigen wijzen bij No Kidding de weg naar kleine stappen. Want kinderen blijven 'tot op het bot' loyaal aan hun ouders. Een ervaringsdeskundige vertelde tijdens een workshop, dat je elke keer je best doet in de hoop dat het morgen beter zal worden. Die verwachting doet kinderen overleven in plaats van leven. En als dat lang genoeg duurt zijn de 'littekens' zowel geestelijk, als lichamelijk, blijvend.

Kleine stappen kunnen zijn een aai over de bol of complimentje geven. Om kinderen weg te houden van het zelfbeeld dat ze niets waard zijn, vanuit het overlevingsmechanisme dat kinderen die langdurig mishandeld worden zichzelf de schuld gaan geven: 'Ik zal wel slecht zijn'. Wat een verantwoordelijkheid brengt dat met zich mee voor ons als volwassenen. Welke specifieke compassie vanuit beroepsgroepen. Ervaringsdeskundigen hebben ook hun helden. Mensen die door kregen hoe het zat. 'Een conciërge die m'n band plakte'. 'Een buurvrouw die me troostte als ik verdriet had'. Zouden wij ook niet zo'n held kunnen zijn? Kortom: er is een kans, die voor onze voeten ligt. No Kidding kan je organisatie en jou steunen om die kansen te verzilveren!

No Kidding

No Kidding is een publieksbeweging, een vrijwilligersorganisatie, die kindermishandeling (verder) wil voorkomen. Het komt dus 'van onderop' in plaats van 'bovenaf'. Die haar missie en visie heeft gebaseerd op wat ervaringsdeskundigen in hun jeugd gemist hebben. Voor meer informatie; www.no-kidding.nu.